

Project funded by
EUROPEAN UNION

ЗАПЛАХИ ЗА ВЛАЖНИТЕ ЗОНИ И ТЯХНОТО ОПАЗВАНЕ

Помагало за ученици

Common borders. Common solutions.

www.blacksea-cbc.net

BIOLEARN-BSB142
Екологично съзнание и поведение за спиране
на замърсяването в значими влажни зони на
Черноморския басейн

ЗАПЛАХИ ЗА ВЛАЖНИТЕ ЗОНИ И **ТЯХНОТО ОПАЗВАНЕ**

Помагало за ученици

Целева аудитория: 14+ години

Областна администрация Енез

Gaziömerbey Mahallesi
Cumhuriyet Meydanı Hükümet Konağı
Enez / Edirne
Телефон: +90 284 811 6006
E-Mail: enezkaymakamligi@gmail.com

Изготвена от

Bilgesu Güngör Tural
Tora Benzeyen

Дизайн

OmaOma Medya ve Yayıncılık
Erden Gümüşçü / Творчески Директор
Emirhan Demirci / Графичен Дизайн

Авторски права

© 2021 Официална публикация на Областна администрация Енез, Република Турция. Всички права запазени. Лицензиран за Европейския съюз при условия.

Текстовете, изображенията и снимките в тази брошура се разпространяват или възпроизвеждат само с изричното съгласие на авторите. Информацията от брошурата може да бъде публикувана с посочване на източника. Отговорност за съдържанието в брошурата носят авторите.

Съвместна Оперативна Програма „Черноморски Басейн 2014-2020“ е съфинансирана от ЕС чрез Европейски инструмент за съседство и участващите държави: Армения, България, Грузия, Гърция, Молдова, Румъния, Турция и Украйна.

Тази брошура е създадена с финансовата подкрепа на Европейския Съюз. Отговорност за съдържанието на тази публикация носи единствено Областна администрация Енез и по никакъв начин не може да се счита, че отразява вижданията на Европейския съюз.

 / [biolearn2](#)

 / [BioLearn-BSB-Project](#)
-100523088197753

 www.bio-learn.org

СЪДЪРЖАНИЕ

ЗА ПРОЕКТА	6
ЗАПЛАХИ ЗА ВЛАЖНИТЕ ЗОНИ И ТЯХНОТО ОПАЗВАНЕ	8
Заплахи за влажните зони	9
Опазване на влажни зони	14
Участници в консервационните дейности	18
РАБОТНИ ЛИСТИ	22
„Стъпки за стартиране на кампания“	23
БЕЛЕЖКИ	24
ЛИТЕРАТУРА	26

ЗА ПРОЕКТА

Прокътът BIOLEARN (Екологично съзнание и поведение за спиране на замърсяването в значими влажни зони на Черноморския басейн - BSB142), ръководен от Областна администрация Енез, стартира на 01.01.2020 г. в рамките на първата покана за представяне на проектопредложения на „Съвместна оперативна програма „Черноморски басейн 2014-2020“, а национален орган за програмата е Дирекция „Координация по въпросите на Европейския съюз“.

Партньори по проекта са:

1. Областна администрация Енез -Турция
2. Дирекция за националните паркове на Одрин към Регионална Дирекция на Министерство на Горите и Водите – Истанбул, Турция
3. Фондация „Caucasus Environment“, Грузия
4. Сдружение „Агрикола“, Украйна
5. Сдружение „Зелени Балкани – Стара Загора“, България
6. Управление на НП „Делта на Еврос“ и защитени територии на Самотраки, Гърция

Основна цел на проекта е да осигури обмяна на информация и опит между партньорите; обучения, изграждане на капацитети; разработване на общ подход и методика за консервация и образование; организиране на кампании за повишаване на информираността в обществото с цел намаляване на замърсяването в Черно море и ключови влажни зони.

Основните дейности по проекта, който е с продължителност 26 месеца, са:

1. Обособяване на общо 4 центъра за екологично образование и опазване на околната среда, единият от които е на брега на езеро Гала, в които ще се провежда обучение на посетителите и особено учениците. С оборудването на 6-те функциониращи посетителски центъра ще се оформи мрежа от 10 образователни центъра.
2. Провеждане на работни срещи в България и Гърция, обсъждане на примери за успешни практики и

кампании за повишаване на осведомеността по отношение на опазването на влажните зони, споделяне на опит и подготовка на материали за образователните центрове. Участие на учители в семинари за изграждане на капацитети.

3. Организиране на кампании за почистване и предотвратяване на замърсяването във влажните зони.
4. Фотоконкурс и изложба с акцент върху опазването на влажните зони.
5. Организиране на конкурс и изложба за детска рисунка в училищата на тема замърсяването на влажните зони.

Outputs of the Project:

1. Обособени 10 образователни центъра „Спрете замърсяването“ и „Спасете природата“ (включително мобилни) в пет държави, в които ще се провежда екологично образование и дейности свързани с опазването на околната среда и повишаване на осведомеността.
2. Ще бъде изготвен доклад за типа и количеството на отпадъците регистрирани в 5 влажни зони на Черноморския басейн.
3. Ще бъде изготвено ръководство с примери за добри практики, базиращо се на образователни кампании с акцент върху опазването на влажните зони.
4. Ще бъде изготвен комплект от 12 образователни книжки за ученици на тема опазване на влажните зони. Тези книжки ще бъдат разпространявани в Интернет.
5. След преминаване на обучение, 10 души от 2 страни-партньори по проекта ще обучат на свой ред 25 души във всяка страна (общо 125 души), с което ще се постигне устойчивост на образователните дейности в обособените центрове.
6. Ще бъде проведен конкурс за детска рисунка в поне 15 основни и средни училища и ще бъде организирана изложба с наградените от журито картини.
7. Ще бъде проведена изложба на снимки, направени в 5 държави с участието на професионални фотографи. С помощта на мобилния образователен център „Спрете замърсяването“ изложбата ще посети 5 държави.
8. Ще се проведе кампания за почистване на околната среда с участието на 1500 души едновременно в 5 държави.
9. По време на международната конференция, която ще се проведе в Грузия, резултатите от проекта и бъдещите планове за действие ще бъдат представени на обществеността.

За повече информация посетете уебсайта на проекта: www.bio-learn.org

ЗАПЛАХИ ЗА ВЛАЖНИТЕ ЗОНИ И ТЯХНОТО ОПАЗВАНЕ

Човешките дейности и техните отрицателни последици причиняват замърсяване, деградация и загуба на влажни зони.

Заплахи за влажните зони

Въпреки голямото им значение, влажните зони са сериозно увредени, особено през последните няколко века. Нарастващите човешки дейности и техните негативни последици причиняват замърсяване, деградация и загуба на влажни зони.

Основните заплахи, с които влажните зони се сблъскват, са неустойчивите и неприродосъобразни човешки дейности. Проучванията показват, че 87% от влажните зони на нашата планета са изгубени за последните 300 години. Основната причина за тази загуба е отнемане на земя за селища, промишлени и селскостопански дейности. Унищожаването на влажните зони означава унищожаване на всички живи същества в тях. Тази ситуация, дефинирана като **загуба на местообитания**, създава голяма заплаха за дивата природа и особено за застрашените видове.

Унищожаването на крайбрежните влажни зони, особено в Югоизточна Азия и Китай, застрашава вида плоскоклюн брегобегач. Понастоящем се изчислява, че има само 100 двойки от този вид. (Илюстрация: Szabolcs Kókaay)

Урбанизацията, селското стопанство и индустриалните дейности не само унищожават влажните зони, но и възпрепятстват тяхната важна роля в екосистемата. Тези дейности намаляват качеството на водата във влажните зони чрез отпадъците, които генерират, причиняват изчерпване на хранителните ресурси и следователно застрашават всички живи същества в тази екосистема. Взаимодействието на селскостопанските и промишлени дейности с влажните зони причинява нередовен режим на водата за реките и потоците, захранващи влажните зони, нарушаване на водния цикъл на влажните зони, повишаване нивото на соленост на водата, натрупване на химикали като пестициди и промишлени отпадъци. Това причинява отравяне на водните организми и увреждане на други живи същества, зависещи от влажните зони.

87% от влажните зони на нашата планета са загубени през последните 300 години. Основната причина за тази загуба е отварянето на земя за селищни, промишлени и селскостопански дейности.

Напояването в селското стопанство от реки и потоци, които захранват влажните зони, язовирите за питейна вода и генерирането на електроенергия, са сред най-големите щети, причинявани от човека. Контролът на водния режим извън естествения му дебит води до пресъхване на влажните зони, недостиг на вода, или загуба на важни характеристики при вливане на количество вода надвишаващо капацитета. В резултат на това растителното разнообразие намалява, гнездащите водолюбиви видове птици напускат влажната зона, а циклите на миграция и размножаване на рибите се нарушават.

Замърсяването е друг важен проблем, на който са изложени влажните зони. В световен мащаб 80% от отпадъчните води се изхвърлят във влажни зони без никакво пречистване. Всъщност влажните зони действат като естествени филтри и могат да пречистят замърсяването на водата. Те могат да пречистят 60% от металите от водата и да уловят до 90% от вредните газове и твърди частици. Разбира се, всичко това е възможно, когато влажната екосистема работи балансирано. Например, химическото замърсяване, причинено от индустриални съоръжения и пестицидите от селскостопанските дейности, силно увреждат влажните екосистеми.

През последните години друг проблем пред влажните зони са инвазивните видове. Глобалната търговия с диви животни, увеличаването на броя на животните в плен и отглеждането на различни растителни видове за ландшафтни цели извън

естественото им местообитание представляват голяма заплаха за естествените обитатели на влажните зони. Тези видове се разпространяват във влажните зони, потискайки местните видове и увреждайки биологичното разнообразие. Различните заболявания, дължащи се на инвазивните видове и техният натиск върху местните видове по отношение на използването на местообитанието и хранителните ресурси, причиняват разрушаване на естествената екосистема, нарушаване на естественото генетично разнообразие и в крайна сметка изключване на местните видове от хранителната верига.

Урбанизацията, селското стопанство и промишлените дейности не само унищожават влажните зони, но и пречат на влажните зони да изпълняват важните си задачи в екосистемата.

 Нутриите са големи водни гризачи с произход от Южна Америка. Те са пренесени в Европа за търговия с кожи в началото на 20-ти век и се разпространяват в естествените местообитания. Нутриите са определени за инвазивни видове и застрашават местните видове във влажните зони.

И накрая, съществува глобален проблем с изменението на климата. Нарушеният режим на валежите и внезапните температурни промени увреждат основните характеристики на влажната екосистема и влияят неблагоприятно на живите същества, които я обитават. Имайки предвид факта, че влажните зони действат като абсорбатори за емисии на въглерод и парникови газове, които причиняват климатичните промени, елиминирането на заплахите грозящи тези местообитания и тяхното опазване са много важни.

Дейности за опазване на влажните зони

Въпреки всички тези проблеми, усилията за опазване и възстановяване на влажните зони се увеличиха значително през последните 50 години. Въпреки че тези усилия се мотивират най-вече от ползите и услугите, предоставяни от влажните зони за хората, тяхната роля в екосистемата и тяхното значение за живите същества са все по-важна причина за усилията за опазването им.

Многобройни участници се борят със заплахите, грозящи влажните зони. Международно сътрудничество, местни организации, институционални усилия за индивидуална подкрепа полагат усилия за опазване на влажните зони.

Когато вземем предвид факта, че влажните зони действат като поглътители на въглеродни емисии и парникови газове, които причиняват изменението на климата, премахването на заплахите срещу тези зони и тяхната защита е много важно.

 Засилената урбанизация и човешките дейности създават огромен натиск върху влажните зони

С голяма перспектива са международните споразумения за опазване, националните политики на страните, планове за действие, проектите и кампаниите, провеждани от НПО, които в продължение на много години работят за премахване на заплахите за влажните зони, за възстановяването им като балансирани екосистеми.

От друга страна, индивидуалните усилия също играят важна роля в опазването на влажните зони. Подкрепата на доброволци в усилията за опазване на местните организации, финансовата подкрепа, опазването и отглеждането на местни растителни видове, за да се предотврати разпространението на инвазивни такива, и спазването на правилата по време на посещенията на влажните зони са първите стъпки, които трябва да се предприемат. Отделно от това, някои промени в нашето ежедневие могат да допринесат за опазването на влажните зони. Например, изборът на продукти за многократна употреба за намаляване на отпадъците, използване на

Много хора от международно сътрудничество до местни организации и от институционални усилия до индивидуална подкрепа полагат усилия за опазване на влажните зони.

рециклируеми материали, правилно изхвърляне на петрол и почистващи препарати, които могат да причинят замърсяване на водата и неизползване на пестициди в селскостопанските дейности са начини за значителни промени. И накрая, приносът към процеса на вземане на политически решения с участието на активното гражданско общество и поемане на отговорности може значително да допринесе за опазването и възстановяването на влажните зони.

Участници в консервационните дейности

Справянето със заплахите за влажните зони изисква сътрудничество. Както при много други екологични проблеми, тези заплахи, които надхвърлят границите, изискват трансгранично сътрудничество. В този смисъл Рамсарската конвенция, влязла в сила през 1971 г., играе важна роля като международен инструмент за опазване на влажните зони, насърчаване на усилията за опазване и разумното използване на ресурсите. Съгласно Конвенцията повече от 2300 влажни зони от 171 държави се определят като важни влажни зони на международно ниво с обща площ от 2,5 милиона км². Въпреки че някои държави като САЩ и Канада имат много малко Рамсарски обекти, влажните зони там са защитени съгласно други национални политики.

Рамсарската конвенция играе важна роля като международна конвенция за опазване на влажните зони, насърчаване на усилията за опазване и разумно използване на влажните зони.

ВЛАЖНИ ЗОНИ В ЧЕРНОМОРСКИЯ БАСЕЙН

В басейна на Черно море има много влажни зони и над 30 от тях са идентифицирани като Рамсарски обекти. Тези влажни зони, които се формират най-вече в местата, в които реките и потоците от вътрешността се вливат в морето, допринасят значително за биологичното разнообразие на Черно море. Някои значимите влажни зони в басейна на Черно море са:

- ❑ Поморийско езеро - **България**
- ❑ Дунавски биосферен резерват - **Украйна**
- ❑ Делтата на Марица - **Гърция**
- ❑ Басейна на река Марица - **Турция**
- ❑ Влажни зони на Централна Колхида - **Грузия**

 Делтата на Дунав е една от най-големите влажни зони край Черно море. В делтата се срещат множество гнездящи видове птици, но розовите пеликани (*Pelecanus onocrotalus*) са най-забележителни.

Въпреки че страните, подписали тази конвенция, са основни участници в опазването на влажните зони със своите национални политики, международните НПО са сред най-активните участници в усилията за опазване. В този смисъл Рамсарската конвенция се координира от шест различни организации. Това са Бърдлайф Интернешънъл, Международният съюз за опазване на природата (IUCN), Международният институт за управление на водите (IWMI), Wetlands International, Световен фонд за природата (WWF) и Wildfowl & Wetlands Trust (WWT). Тези организации подкрепят Рамсарската конвенция чрез споделяне на опит, техническа помощ при теренни проучвания и финансова подкрепа. Рамсарската конвенция е призната от

**Също така
международни
те НПО са сред
важните
участници в
усилията за
опазване.**

ООН и си сътрудничи с някои други международни споразумения за опазване като Конвенцията за биологичното разнообразие (CBD), Конвенцията на ООН за борба с опустиняването (UNCCD), Конвенцията за опазване на мигриращите видове (CMS) и Конвенция за международната търговия със застрашени видове (CITES).

И все пак, разглеждайки богатите на биоразнообразие влажни екосистеми на нашата планета, трябва да отбележим, че само 10% от всички, с изключение на влажните зони по крайбрежията, са определени като Рамсарски обекти или имат друг вид защита. Въпреки че 171 държави са подписали споразумението, само 73 от тях прилагат национални политики за защита на влажните зони. Необходими са по-широки и ефективни усилия за опазване на влажните зони и на всички техни обитатели, за да имат бъдеще.

РАБОТНИ ЛИСТИ

СТЪПКИ ЗА СТАРТИРАНЕ НА КАМПАНИЯ

За какво е вашата кампания?

Околна среда, животни, устойчиво земеделие, храни и др.

Напишете заглавието на кампанията си.

Нека бъде кратко, ясно и разбираемо.

Идентифицирайте адресатите на кампанията.

Фирма, министерство, община, политик и др.

Опишете проблема, който искате да разрешите.

Опишете проблемите, кой и какво е засегнат от тези проблеми и предложения за решения с искрен и уважителен изказ. Можете да подготвите текст от 1000 думи.

Кое изображение най-добре илюстрира вашата кампания?

Изберете ефектно изображение или видео, което ще ви помогне да получите повече подписи.

ЛИТЕРАТУРА

Campbell, D. (2020). Wetlands. Encyclopedia of the World's Biomes, 99–113.
<https://doi.org/10.1016/b978-0-12-409548-9.11810-x>

Ramsar. (n.d.). Ramsar.
<https://www.ramsar.org/>

Ramsar Sites Information Service. (n.d.). Ramsar.
https://rsis.ramsar.org/ris-search/?solrsort=country_en_s%20asc&f%5B0%5D=regionCountry_en_ss%3AEurope&pagetab=0

Spoon-billed Sandpiper Facts. (2019, November 21). Birds, Cornell Lab of Ornithology.
<https://www.birds.cornell.edu/home/spoon-billed-sandpiper-facts/>

Start a petition. (n.d.). Change.Org.
https://www.change.org/start-a-petition?source_location=homepage_large_button

Threats to wetlands. (n.d.). WWT.
<https://www.wwt.org.uk/discover-wetlands/wetlands/threats-to-wetlands/>

Threats to wetlands. (2018, July 29). NSW Environment, Energy and Science.
<https://www.environment.nsw.gov.au/topics/water/wetlands/protecting-wetlands/threats-to-wetlands>

Threats to Wetlands - Wetlands. (n.d.). U.S. National Park Service.
<https://www.nps.gov/subjects/wetlands/threats-to-wetlands.htm>

Редактор на материала

Областна администрация Енез

Адрес: Gaziömerbey Mahallesi, Cumhuriyet Meydanı

Hükümet Konağı 22700 Enez / Edirne

Тел: +90 284 811 60 06

e-mail: enezkaymakamligi@gmail.com

Website: www.enez.gov.tr

Заглавие на програмата

Съвместна оперативна програма Черноморски басейн 2014-2020

Редактор на материала

Областна администрация Енез

Съвместна Оперативна Програма „Черноморски Басейн 2014-2020“ е съфинансирана от ЕС чрез Европейски инструмент за съседство и участващите държави: Армения, България, Грузия, Гърция, Молдова, Румъния, Турция и Украйна.

Тази публикация е създадена с финансовата подкрепа на Европейския съюз.

Отговорност за съдържанието на тази публикация носи единствено Областна администрация Енез и по никакъв начин не може да се счита, че отразява вижданията на Европейския съюз.

CROSS BORDER
COOPERATION

